

Asia: 1/41/2016

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuojalaiksi

1 luku. Yleiset säännökset

Yleiset kommentit

Pyydettyinä lausuntonaan palkansaajakeskusjärjestöt SAK ja Akava lausuvat seuraavaa:

Painotamme valmisteilla olevan tiedonhallintalain ja muun viranomaisten arkistotoimintaa koskeva lainsäädännön huomioon ottamista myös tässä valmistelussa.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 89 artiklan 3 kohdan mukaiset poikkeukset ja suojatoimet tulee määritellä ja avata riittävästi. Viittaamme tässä ehdotuksen sivulle 132, luku 3.10. Yleisen edun mukainen arkistointi.

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

2 luku. Käsittelyn oikeusperuste eräissä tapauksissa

Yleiset kommentit käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta 3 §:stä.

-

Yleiset kommentit erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta 5 §:stä ja rikostuomioita ja rikkomuksia koskevasta 6 §:stä.

-

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla:

13 vuotta

Ikärajaa koskevat perustelut

Kuten mietinnöstäkin ilmenee, on tärkeä kiinnittää huomiota alaikäisten suojeluun myös tietojenkäsittelyn näkökulmasta. Näitä seikkoja on ansiokkaasti otettu huomioon uudessa tietosuoja-asetuksessa, jossa nostetaan esiin mm. se, että kaikessa lapsiin kohdistuvaa tietojenkäsittelyä koskevassa tiedotuksessa ja viestinnässä on käytettävä niin selkeää ja yksinkertaista kieltä, että lapsen on helppo ymmärtää sitä. Lapseen ei myöskään saa kohdistaa profilointia, joka asetuksen mukaan tarkoittaa mitä tahansa henkilötietojen automaattista käsittelyä luonnollisen henkilön henkilökohtaisten ominaisuuksien arvioimiseksi. Lisäksi mietinnössä on otettu huomioon, että alle 18-vuotias voisi jatkossakin tehdä ilman vanhemman tai huoltajan suostumusta vain tavanomaisia ja merkitykseltään vähäisiä ostoksia. Katsomme, että on erittäin keskeistä, että asetuksella määritettävä ikäraja ei kuitenkaan koske etänä toteutettavien ennaltaehkäisevien ja neuvontapalveluiden käyttöä, jota lasten ja nuorten tulisi ehdottomasti saada myös jatkossa ilman vanhempien erillistä suostumusta.

Kuten mietinnössä oli joidenkin kannanottojen osalta todettu, internetin käyttö ja sosiaalisen median palvelut ovat kuitenkin nyky-yhteiskunnassa hyvin tärkeäksi koettu osa nuorisokulttuuria ja keskeinen tapa olla vuorovaikutuksessa muiden ikätovereiden kanssa. Asetuksessa lähtökohtana pidetty 16 vuoden ikäraja on korkea ottaen huomioon digitalisaation lisääntyminen ja se, että esimerkiksi valtaosassa nuorten käyttämistä sosiaalisen median palveluista ikäraja on tällä hetkellä 13 vuotta. On tärkeää, että nuoret voivat itsenäisesti hankkia tietoa ja käydä keskustelua internetissä erityisesti aiheista, joista koetaan vaikeaksi keskustella niin vanhempien kuin muiden aikuisten tai ikätovereidenkin kanssa. Myöskään kehityksellisesti ei ole perusteltua, että ikäraja asetettaisiin 16 ikävuoteen. Nuoruusiän kehitystehtäviin kuuluu irtautua vanhemmista ja suunnata aiempaa enemmän ikätovereihin ja ympäröivään maailmaan, ja nuoria tulisi tukea tässä itsenäistymiskehityksessä myös tiedonsaannin ja verkkoympäristöissä toimimisen osalta.

Jos ikäraja on liian korkea, riskinä on, että nuoret esimerkiksi luovat profiileita virheellisillä tiedoilla ja käyttävät palveluita nykyistä enemmän salassa ja ilman aikuisten opastusta tai valvontaa. Näin ollen palkansaajakeskusjärjestöt kannattavat mahdollisimman alhaisen ikärajan, eli 13 ikävuoden, soveltamista tulevassa tietosuojalaissa.

3 luku. Valvontaviranomainen

Yleiset kommentit suullista käsittelyä seuraamuslautakunnassa koskevasta 16 §:stä

-

Muut yleiset kommentit valvontaviranomaista koskevasta 3 luvusta.

-

4 luku. Oikeusturva ja seuraamukset

Yleiset kommentit käsittelyn viivästymistä koskevasta 23 §:stä.

-

Tulisiko yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voida kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin?

kyllä

Perustelut

-

Mikäli vastaus hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin koskevaan kysymykseen on ei, pyydetään esittämään näkemys vaihtoehtoisesta seuraamusjärjestelmästä.

-

Muut yleiset kommentit oikeusturvaa ja seuraamuksia koskevasta 4 luvusta.

Sivulla 30 kappaleessa Virkavastuu käsitellään rekisterinpitäjien ja virkamiesten vastuukysymyksiä. Kappaleessa 2 todetaan, että ”Oikeuskäytäntö on osoittanut, että nykyinen henkilörekisteririkos ei ole käytännössä kohdistunut rekisterinpitäjiin, vaan käytäntö on osoittanut, että rikosoikeudelliseen vastuuseen joutuu yksittäiset henkilötietojen käsittelijät”. Yksittäisen työntekijän, virkamiehen ja viranhaltijan oikeusturvan toteutumiseen on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomioita. Vastuu työvälineiden tietoturvasta, mm. lokitiedot, kuuluu rekisterinpitäjälle. Tietojen käsittelyn vastuukysymykset on määriteltävä selkeästi ja on huolehdittava henkilöstön riittävästä ja jatkuvasta perehdyttämisestä. Kouluttautumiseen tulee varata aikaa esimerkiksi tietojärjestelmien ja niiden uusien toiminnallisuuksien käyttöönoton yhteydessä. Huolehtimalla riittävästä tietoturvasta, voidaan taata yksittäisen työntekijän, virkamiehen ja viranhaltijan oikeusturva.

Lisäksi rekisterinpitäjän tulee huolehtia henkilöstön riittävästä osaamisesta ja resursoinnista vaatimusten täyttämiseksi. Asiakirjahallinnon tehtäväkenttään on perinteisesti kuulunut Hyvän tiedonhallintatavan edistäminen, joka kattaa myös osa-alueita tietoturvasta ja tietosuojasta. Näin ollen edellä mainittu osaamis- ja resurssivaatimus koskee rekisterinpitäjäorganisaatioiden asiakirjahallintotoimintoja.

5 luku. Tietojenkäsittelyn erityistilanteet

Yleiset kommentit henkilötietojen käsittelyä journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevasta 27 §:stä.

-

Yleiset kommentit tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevasta poikkeuksista ja suojaustoimista

-

Muut yleiset kommentit tietojenkäsittelyn erityistilanteita koskevasta 5 luvusta.

Työnantaja käsittelee ammattiliiton jäsenyyttä koskevia henkilötietoja mm. ammattiliiton jäsenmaksun työnantajaperinnässä ja työtaistelutilanteissa. Näitä henkilötietojen käsittelyn tilanteita ja käsittelyn edellytyksiä ei ole todettu työryhmän mietinnössä eikä myöskään ehdotetun tietosuojalain 2 tai 5 luvun yhteydessä kuten ei muutoinkaan ehdotetussa laissa.

Ammattiliiton jäsenyystiedon luovuttaminen työnantajalle ammattiliiton jäsenmaksun perintää ja tilittämistä varten voi toteutua kahdessa eri tilanteessa: 1 aloilla, jolla ei ole työehtosopimusta, jolloin käytäntö perustuu ammattiliiton ja työnantajan sopimukseen, tai 2 työehtosopimusaloilla; käytännön yksityiskohtaisista ehdoista sopimisen laajuus ja yksityiskohtaisuus voi vaihdella. Asia koskee samalla tietosuojasetuksen 9 artiklaa, erityisesti sen 2. b)- ja d)- kohtia. Ammattiliiton

jäsenyystiedon käsittely työnantajan toiminnassa voi tulla kysymykseen myös työtaistelutilanteissa, kun selvitetään, ketkä ovat työtaistelun piirissä.

Työryhmän mietinnön perusteella epäselväksi jää, onko ammattiliiton jäsenmaksujen työnantajaperintä ja maksujen tilittäminen mahdollista tietosuoja-asetuksen voimaan tultua työehtosopimuksettomilla aloilla ja niillä työehtosopimusaloilla, joilla tämän käytännön yksityiskohtaisista ehdoista ei ole sovittu, suoraan tietosuoja-asetuksen 2 d)-kohdan nojalla, eli henkilötietojen luovuttaminen yhteisön ulkopuolelle rekisteröidyn nimenomaisella suostumuksella, vai vaatiiko käytännön toteuttaminen asetuksen 2 b)-kohdan nojalla kansallista lainsäädäntöä. Tällöin työnantajalle säädettäisiin oikeus käsitellä ammattijärjestön jäsenyystietoa, ”sallitaan -- jäsenvaltion lainsäädännössä”.

Työryhmän mietinnön perusteella epäselväksi jää tietosuoja-asetuksen voimaan tultua ammattiliiton jäsenyystiedon käsittely työtaistelutoimenpiteiden yhteydessä työnantajan toiminnassa. Myös tämä kysymys ja mahdollisesti tarvittavan sääntelyn tarve on arvioitava jatkovalmistelussa.

Edellä todetut kysymykset on käsiteltävä tietosuojalain jatkovalmistelussa. Tarvittava sääntely voitaisiin toteuttaa esimerkiksi 2 tai 5 luvun yhteydessä. Tällöin säädettäisiin työnantajan oikeudesta käsitellä ammattijärjestön jäsenyystietoa jäsenmaksun työnantajaperinnän ja työtaistelutoimenpiteiden yhteydessä.

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n ja 10 §:n 3 momentin muuttamisesta

Yleiset kommentit tietosuojarikosta koskevasta 9 §:stä.

-

Muut mahdolliset kommentit

Muita huomioita työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

Kannatamme ehdotusta, jonka mukaan valtioneuvosto nimittää tietosuojavaalautetun ja apulaistietosuojavaalautetun. Tietosuojavaalautetun toimiston virkojen kelpoisuusvaatimusten ja mahdollisten sijaisuusjärjestelyjen tulee olla sellaiset, viraston keskeytyksetön toiminta voidaan turvata.

Kallinen Helena

Akava ry - Päälakimies Timo Koskinen/SAK/työehdot ja lakimies Paula Ilveskivi/Akava/työelämäasiat